

Il Rinascimento Italiano e l'Europa: Commercio e cultura mercantile, Cilt IV, Ed. Franco Franceschi, Richard A. Goldthwaite, Reinhold C. Mueller, Costabissara (Vicenza) 2007, Fondazione Cassamarca, XIV+819 sayfa, ISBN: 978-88-89527-16-0.

XV-XVI. yüzyıllarda Avrupa'da aydınlanmanın başlangıcı ve kıta tarihinin en önemli olaylarında kabul edilen Rönesans hareketi, sadece edebiyat ve sanat gibi kültürel alanlarda değil sosyal, ekonomik, ticarî ve bilimsel alanlarda da Avrupa ve ilişkide olduğu diğer toplumların tarihi üzerinde önemli değişimlere neden olmuştur. Şimdiye kadar Rönesans döneminde İtalya ve Avrupa ile ilgili değişik konularda birçok çalışma yapılmıştır. Bu dönemi bütün yönleriyle ele alan en önemli çalışmalardan birisi de son yıllarda yapılmaktadır.

Bu eser "Il Rinascimento italiano e l'europa" (İtalyan Rönesansı ve Avrupa) başlığını taşıyan ve on iki ciltten oluşması planlanan külliyatın IV. cildir. Şimdiye kadar yayınlanan beş cilt, tarih ve tarih yazımı, hümanizm ve eğitim, üretim ve teknik, ticaret ve ticarî kültür ile Rönesans bilimi gibi konulara ayrılmıştır. Sahasında uzman olan bilim adamlarının işbirliği ile ortaya çıkan bu çalışmada Rönesans'ın farklı boyutları yeniden ve yeni bir bakış açısı ile ele alınmıştır. Dördüncü cilt ise bu seri içerisinde "Commercio e cultura mercantile" (Ticaret ve Ticarî Kültür) başlığı ile Rönesans döneminin bir başka kısmını oluşturmaktadır.

Eser, "Sunuş" (VII-VIII) ve editörler tarafından kaleme alınan "Giriş" (IX-XIV) kısımlarından sonra "Un panorama in trasformazione" (Dönüşüme Genel Bir Bakış), "Le Merci" (Ticarî Emtia), "Commerciare fuori dalla patria" (Ülke Dışında Ticaret) ve "La pratica degli affari" (İş Uygulamaları) olarak dört bölüme ayrılmıştır.

İlk bölümde, XIV. yüzyılda ortaya çıkan krizle birlikte Orta ve Kuzey İtalya'da başlayan ekonomik gerilemeye ve bu gerileme döneminde yaşananlara değinilen üç makale bulunmaktadır. Bunlardan Avrupa bağlamında İtalyan ekonomisini ele alan Stephan R. Epstein'in "L'economia italiana nel quadro europeo" (s. 3-47) ve Thomas A. Kirk'ün XV ile XVII. yüzyıllar arasında İstanbul ve Balkanların hızla Türklerin eline geçmesi, coğrafi keşifler ve sonraki dönemde İspanya'nın Avrupa'da ağırlığını hissettirmesi ile yaşanan ekonomik değişimlere İtalyan devletleri tarafından verilen tepkileri aradığı "Le risposte italiane ai cambiamenti economici" (s. 49-69) başlıklı makaleleri oldukça ilgi çekicidir.

İkinci bölümde İtalyan ekonomisinde ticareti yapılan farklı ürünler üzerine yazılan dokuz çalışma mevcuttur. John H. Munro'nun "I panni di lana" (s. 105-141) başlığı altında yünümler ve Sergio Tognetti'nin "I drappi di seta" (s. 143-170) başlığı ile

ipekliler üzerine kaleme aldıkları yazılar dikkat çekicidir. John Munro'nun XII. yüzyıldan itibaren çeşitli yünlü İtalyan tekstil ürünlerinin Avrupa ve Akdeniz havzasındaki uluslar arası ticaretteki yeri ile XV-XVI. yüzyıllarda özellikle Floransa yünülerinin Osmanlı topraklarında pazarlanması üzerinde durmuştur. Yine İngiliz gemilerinin Akdeniz'de daha sık görünmeye başlaması üzerine XVI. yüzyılda Venedik ticaretindeki gerileme ile birlikte 1570-1670 yılları arasında Floransa tekstil sanayinin çöküşü ele alınmıştır. Floransa ipek endüstrisi üzerine çalışmalarıyla tanınan Sergio Tognetti ise, XV. yüzyılın başlarından itibaren bütün İtalyan şehirleri için çok büyük önem arz eden ipek ticareti ve bu ticaretin Avrupa ile Osmanlı dünyası arasında oynadığı rol üzerinde durmuştur. Yazar, XVII. yüzyıla kadar olan dönemde büyük ticaret merkezlerindeki ipek ticaretinde meydana gelen gelişmeleri özetlemiştir. Bu iki makalenin yanısıra Silvio Leydi'nin silahlar, Leandro Perini'nin kitaplar, Timothy Wilson'ın İtalyan çinileri, Neil de Marchi ve Louisa C. Matthew'in resimler, Geneviève Bresc-Bautier'in mermer, Patricia Fortini Brown'un antikalar ve Sally McKee'nin köleler üzerine yaptığı çalışmalarla konu zenginleştirilmiştir.

“Commerciare fuori dalla patria” başlıklı üçüncü bölümde ise Rönesans dönemi ticaret ağı içinde İtalya'daki yabancı ve yurtdışındaki İtalyan tacirler incelenmektedir. Bu bölümde yer alan dört makaleden ilki Maria Fusaro'nun “Gli uomini d'affari stranieri in italia” (s. 369-395) başlığı altında, başta Yahudiler ve Almanlar olmak üzere İtalya'da ticaret yapan ve çeşitli cemaatler oluşturan milletler üzerine olanıdır. “Le nationes italiane all'estero” (s. 397-423) başlıklı yazısında Giovanna Petti Balbi de yurtdışındaki büyük ticaret merkezlerinde bankacı-tüccar ve şirket sahibi olarak ticarî hayatlarına devam eden İtalyanları konu edinmiştir. Bu bölümde James D. Tracy'nin, “Il commercio italiano in territorio ottomano” (Osmanlı Ülkesinde İtalyan Ticareti) (s. 425-453) başlığı ile kaleme aldığı makalesi oldukça dikkat çekicidir. Bu çalışmada XIII. yüzyıldan itibaren Akdeniz, Ege ve Karadeniz'de ticarî faaliyetlerde bulunan İtalyanlardan başlayarak, XV ve XVI. yüzyıllarda Osmanlı hakimiyetine giren Akdeniz, Balkanlar, Karadeniz, İstanbul, Ege Denizi, Mısır ve Suriye'de XVII. yüzyıla kadar yaşanan canlı bir ticaret ağının gelişim ve işleyişi incelenmiştir. Rita Mazzei ise “I mercanti e la circolazione delle idee religiose” (s. 455-478) başlıklı yazısında, özellikle Hıristiyan mezhepleri arasındaki dini düşüncelerin birbirleriyle etkileşiminde tacirlerin oynadıkları rol üzerinde durmuştur.

Bu cildin son bölümü ticarî uygulamalara ayrılmıştır. İş adamlarının eğitimi ve yetişmesi (Ugo Tucci, “La formazione dell'uomo d'affari”), ticarî bilginin dolaşımı (Mario Infelise, “La circolazione dell'informazione commerciale”), ticarî casusluk (Paolo Preto, “Lo spionaggio economico”), bankacılık teknikleri (Francesco G. Bruscoli, “Le tecniche bancarie”), krediler ve Yahudi bankaları (Maria G. Muzzarelli “Il credito al consumo in Italia: dai banchi ebraici ai Monti di pietà”), yenilikçi tacirler (Luca Molà, “Il mercante innovatore”) ve ticarî uygulama ile yaşama sanatı üzerine (Philippe Braunstein ve Franco Franceschi “«Saperssi governar». Pratica mercantile e arte di vivere”) yazılan diğer önemli makaleler de bu cilde zenginlik katmıştır.

Eserin 681 ve 784. sayfaları arasında yer alan 153 adet renkli resim, gravür, tablo ve çizim de görsel malzeme bakımından esere ayrı bir zenginlik katmaktadır.

Çalışmanın son kısmına, okuyucuya kolaylık sağlaması bakımından, hem şahıs hem de yer indeksleri eklenmiştir.

Eser, Rönesans İtalya'sı ve Avrupa'sına farklı bir açıdan bakmayı sağlaması açısından oldukça zengin bilgi ve içeriğe sahiptir. Aynı zamanda Osmanlı Devleti'nin uzun süre sıkı ilişkiler içerisinde bulunduğu İtalyanların, bu dönemde Osmanlı topraklarında gerçekleştirdikleri ticarî faaliyetler ve ticarî kültür etkileşimi açısından da bizi ilgilendiren önemli ve faydalı bilgilere ulaşmak mümkündür. Gerçekten de editörlüğünü üstlenen değerli bilim adamları ve yazılarıyla bu projeye destek veren önemli akademisyenlerin çalışmaları sayesinde oldukça kıymetli bir eser istifadeye sunulmuştur. Türk akademisyen ve araştırmacıların da birçok konu bakımından bu eserden faydalanacaklarına şüphe yoktur.

Mikail ACIPINAR*

---

* Arş. Gör., Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Bornova-İZMİR.

